

Andrzej Fijałkowski, Franciszek Lachowicz, Henryk Janocha

Koszalin-miasto, ul. Mickiewicza i ul. Asnyka, AZP 14-21/20

Informator Archeologiczny : badania 29, 123-124

1995

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

**Koszalin-miasto, ul. Mickiewicza i ul. Asnyka
AZP 14-21/20**

Wojewódzki Konserwator Zabytków
Państwowa Służba Ochrony Zabytków
Muzeum Okręgowe Dział Archeologiczny w Koszalinie

Badania prowadzili mgr inż. arch. Andrzej Fijałkowski, mgr Franciszek Lachowicz i mgr Henryk Janocha (autor sprawozdania). Finansowane przez Urząd Miejski w Koszalinie. Badania ratowniczo-rozpoznawcze w 1968, 1970, 1992 i systematyczne w 1995 r. Teren po zabudowie klasztornej cysterek i zamku biskupów kamieńskich XIII-XVI-XX w.

Sprowadzone do Koszalina w 1278 r. cysterki na otrzymanym terenie między obecnymi ulicami Mickiewicza i Asnyka oraz miejskimi murami obronnymi wzniosły w końcu XIII i pocz. XIV w. zespół zabudowań klasztornych. Z braku danych archiwalnych i ikonograficznych trudno ustalić rozplanowanie i wygląd zabudowy. Należy przyjąć, że była ona zgodna z wymogami zakonu cysterek. Kasacja zakonu cysterek oraz zniszczenie zabudowy klasztornej nastąpiły w okresie reformacji na Pomorzu, po 1531 r.

Na miejscu ruin klasztornych książę zachodniopomorski, a jednocześnie biskup kamieński Kazimierz rozpoczął w 1569 r. budowę okazałej rezydencji, która przez współczesnych została nazwana zamkiem. W l. 1602-1609 następny książę-biskup Franciszek I wznosił obok zamku kościół. Zespół zabudowań zamkowych uległ zniszczeniu podczas wielkiego pożaru miasta w 1718 r. Resztki murów zostały rozebrane przez mieszkańców Koszalina, tak że do dziś zachował się tylko bardzo mocno przebudowany kościół zamkowy. Kościół ten użytkowany jest obecnie jako cerkiew prawosławna.

Brak źródeł pisanych i ikonograficznych odnośnie do obu obiektów, jak i konieczność podjęcia pewnych prac konserwatorskich w przetrwałym kościele zamkowym (obecnej cerkwi) skłoniły władze konserwatorskie do podjęcia badań archeologiczno-architektonicznych. Badania z lat poprzednich, chociaż o ograniczonym zasięgu, wykazały, że na omawianym terenie znajduje się pod ziemią cały zespół elementów fundamentowych związanych z obu obiektami (klasztorem i zamkiem), które warte są szerszego rozpoznania archeologicznego i architektonicznego.

W 1995 r. założono 5 wykopów o różnych wymiarach. Wykopy nr VII, X i XIII, założone od strony zachodniej, północnej i wschodniej kościoła zamkowego, odsłoniły tylko fragm. murów fundamentowych tych ścian kościoła oraz ułożone z kamieni polnych opaski przyścienne o szerokości do 1,5 m. Dalsze badania w tych wykopach winny być kontynuowane.

Najciekawszych danych dostarczył wykop XI, założony przy południowej ścianie kościoła i występujących przy niej sześciu przyporach. W wykopie tym, na głębokości ok. 50 cm, pomiędzy przyporami i na zewnątrz odsłonięto opaskę zbudowaną z kamieni polnych i wzmocnioną od strony południowej rzędem głazów kamiennych — jakby murem oporowym. Konstrukcja ta pochodzi z XIX w. W części wschodniej wykopu, między przyporą piątą a szóstą, na głębokości ok. 70 cm odsłonięto posadzkę ułożoną z kwadratowych płytek ceglanych, a w ścianie nośnej odkryto portal wejściowy o wymiarach 1,8 x 1,8 m z kopulastym sklepieniem. Głębokość niszy portalowej sięga 70 cm. Wspomniana posadzka ceglana łączy się z tym portalem, który był wejściem do niższej kondygnacji kościoła. Potwierdza on zarazem, że kościół zamkowy był dawniej świątynią dwupoziomową. Obecnie dolna kondygnacja jest zasypana ziemią i gruzem.

W części wschodniej wykopu XI poza posadzką ceglana odsłonięto narożnikowy fragm. muru fundamentowego, zbudowanego z dużych głazów kamiennych bez użycia zaprawy spajającej. Mur ten odkryto na głębokości ok. 1 m. Stanowi on fragm. budowli klasztornej cysterek z końca XIII lub pocz. XIV w.

Natomiast w wykopie I/XII, założonym na wschód od nieistniejącego prezbiterium kościoła, odsłonięto dużą piwnicę gotycką o sklepieniu kolebkowym oraz mury fundamentowe z cegły gotyckiej i głazów kamiennych. Jest to prawdopodobnie zachowany fragm. architektoniczny jednej z XVI-wiecznych budowli zamkowych.

Zebrane ruchome materiały zabytkowe, głównie w postaci ceramiki, pochodzą ze schyłku XIII w. aż do czasów współczesnych.

Przeprowadzone dotychczas badania wykopaliskowe dość wyraźnie wskazują, że na omawianym terenie pod ziemią znajdują się resztki budowli poklasztornych i pozamkowych, które są warte odkrycia i rozpoznania historyczno-architektonicznego.

Planuje się kontynuację prac badawczych na tym terenie.

Kutno, st. 3, gm. loco, woj. płockie — patrz: okres nowożytny

Lubsko, st. 31, gm. loco, woj. zielonogórskie — patrz: okres nowożytny

**Mutowo, st. 5
gm. Szamotuły, woj. poznańskie
AZP 47-24/30**

Muzeum-Zamek Górków Szamotuły

Badania prowadził mgr Ryszard Pietrzak. Finansowane przez Muzeum-Zamek Górków Szamotuły. Pierwszy sezon badań. Średniowieczna osada targowa.

Przeprowadzone prace wykopaliskowe były pierwszą próbą archeologicznego rozpoznania osady targowej znanej ze źródeł pisanych (prawa targowe nadał książę Przemysław I ok. 1257 r.). Badania miały charakter rozpoznawczy, ich celem było ustalenie zasięgu osady, a także rodzaju i charakteru występujących na stanowisku nawarstwień.

Założono 12 wykopów o łącznej powierzchni 265,5 m², zlokalizowanych w południowej i zachodniej strefie stanowiska. Zarejestrowano 47 obiektów (głównie jamy i jamy posłupowe). Były to pozostałości budowli naziemnych. Zarejestrowano również warstwy polepy i spalenizny, będące pozostałościami konstrukcji budynków naziemnych. Pozyskano liczne fragm. naczyń ceramicznych i przedmioty metalowe. Po przeprowadzeniu wstępnej analizy materiału można datować rozpoznaną wykopaliskowo strefę osady na XIV-XV w.

Badania będą kontynuowane.

**Niemirówek, st. 7
gm. Krynice, woj. zamojskie
AZP 92-89/28**

Regionalny Ośrodek Studiów i Ochrony Środowiska Kulturowego w Lublinie

Badania prowadziła Ewa Prusicka. Średniowieczne „Zamczysko”.

*Literatura: *Archeologia Polski...*, s. 119-121.

Nowa Wieś, st. 12, gm. Bledzew, woj. gorzowskie — patrz: środkowa i późna epoka brązu
Olsztyn, Targ Rybny — patrz: okres nowożytny

**Plemięta, st. 44
gm. Gruta, woj. toruńskie
AZP 31-46/244**

Muzeum w Grudziądzu

Badania prowadziła mgr Małgorzata Kurzyńska pod kierunkiem mgr. Ryszarda Boguwolskiego. Uczestniczyli studenci Uniwersytetu Miko-